

פשיטה על שדה תעופה - לוד 1946

סא"ל מ. צפורי

שנת 1945. כל המחטרות הלוחמות התלכדו במסגרת "תנועת-המרי" למלחמה משותפת בשלטונות הבריטיים. האיחוד אמנם לא היה מלא, והפעולות לא בוצעו עלידי כוחות מעורבים של הארגונים השונים, פרט למספר פעולות משותפות של אצ"ל ולח"י — אולם היעדים אושרו כולם עלידי מפקדת "תנועת-המרי".

● ה"הגנה" פוצצה את מתקני הרדאר שעל הכרמל וסירות-משמר בנמל חיפה, תקפה את מחנה המשטרה הניידת בשרונה, חיבלה ברשת מפילות-הברזל ושיתקה את תנועת הרכבות.

● ה"אצ"ל" וה"לח"י" תקפו את משרדי הבולשת ביפו ובירושלים ושלושה שדות תעופה. השלטונות הבריטיים ניצבו חדלי-אונים מול נחשול זה של מבצעים.

בליל ה-28—27 בפברואר 1946 פשטו יחידות אצ"ל ולח"י בעת ובעונה אחת על מספר שדות-תעופה: בקסטינה (חצור) — יחידת אצ"ל, בכפר-סירקין — יחידת לח"י ובלוד — יחידת אצ"ל.

אנו נתאר כאן את הפשיטה על שדה-התעופה בלוד. הקרב בוצע בתנאים הקשים ביותר (יחסית לשאר ההתקפות בלילה זה) והוכתר בהצלחה.

גיבוש התכנית

משנקבע שדה-התעופה בלוד כיעד, החלו פעולות לאיסוף ידיעות על שדה-התעופה, על מיקום המטוסים, על סידורי האבטחה ועל דרכי הגישה אליו מאיזור פתח-תקוה.

הסוירים והתצפיות בוצעו עלידי מפקדים ממפקדת האצ"ל. בדיקת היעד מבפנים בוצעה עלידי דב כהן, מפקד הפעולה (איש קומנדו מהצבא הבריטי, שנהרג לאחר מכן בפריצה לכלא עכו), אשר קיבל אישור רשמי משלטונות הנמל לבקר במקום, כדי להציג את מועמדותו לעבודה לאחר שישוחרר.

במשך מספר לילות נערכו תצפיות סביב שדה-התעופה וסוירו דרכי-הגישה משטח הכינוס אל היעד. עם סיכום הידיעות שנאספו הצטיירה התמונה הבאה:

● השדה והמטוסים

שדה-התעופה נחלק לשניים: בצד צפון וצפון-מערב — מסלולי נחיתה ורחבות לחניית מטוסים, ובצד דרום — מתקנים במרכז — מגדל פיקוח. על הרחבה לפני מגדל הפיקוח חונה יחידת שריוניות, הנמצאת בכוננות מלאה. מאחרי המגדל — מחנה אוהלים, בו מתגוררים חיילי חיל-אוויר וגדוד המשמר של שדה-התעופה.

● בשדה נמצאים מטוסים מדגם "הובסון-האליפקס" ומטוסי סויר. המטוסים חונים בצדו הצפוני-מערבי של השדה בשני ריכוזים, כאשר בכל שטח ריכוז הם מפוזרים בקבוצות של 2—3 מטוסים.

ארגון האבטחה

● סביב לשדה-התעופה — עמדות משמר מדופנות בשקי חול. על כל קבוצת מטוסים שומר זקיף צמוד. בתוך שדה-התעופה, בין המטוסים וסמוך לגדרות, מבוצע סויר שגרתי עלידי שריוניות.

מכיוון מערב, יציב אבטחה לכיוון המסלולים ויחבל בריכוז המטוסים המערבי. חימוש הכוח: מקלע ברן, שני רובים, ארבעה תת-מקלעים, שמונה אקדחים מסוגים שונים, ריי מונים, מטעני חבלה ושלושה סולמות (כדי לטפס על המטוסים).

כוח ב' — (הרכב וחימוש זהים עם אלה של כוח א') בפיקודו של סגן מפקד הפעולה — יפרוץ לשדה מצפון, יציב אבטחה לכיוון המסלולים ויחבל בריכוז המטוסים הצפוני.

כוח ג' — חוליה בת חמישה לוחמים — יתמקם בצדו הצפוני-מזרחי של השדה וימנע התערבות כוחות ממחנה ישראל.

חימוש הכוח: מקלע, שני רובים, שני תת-מקלעים ורימונים.

כוח ד' — חוליה בת שני לוחמים המצוידת ברומי חבלה — יחבל ברשת החשמל הכללית על-ידי פיצוץ הטרנספורמטור שליד שדה-התעופה.

חולית עזרה-ראשונה תתמקם באיזור הפרצות, כשהיא בכוננות לטפל בנפגעים.

הביצוע

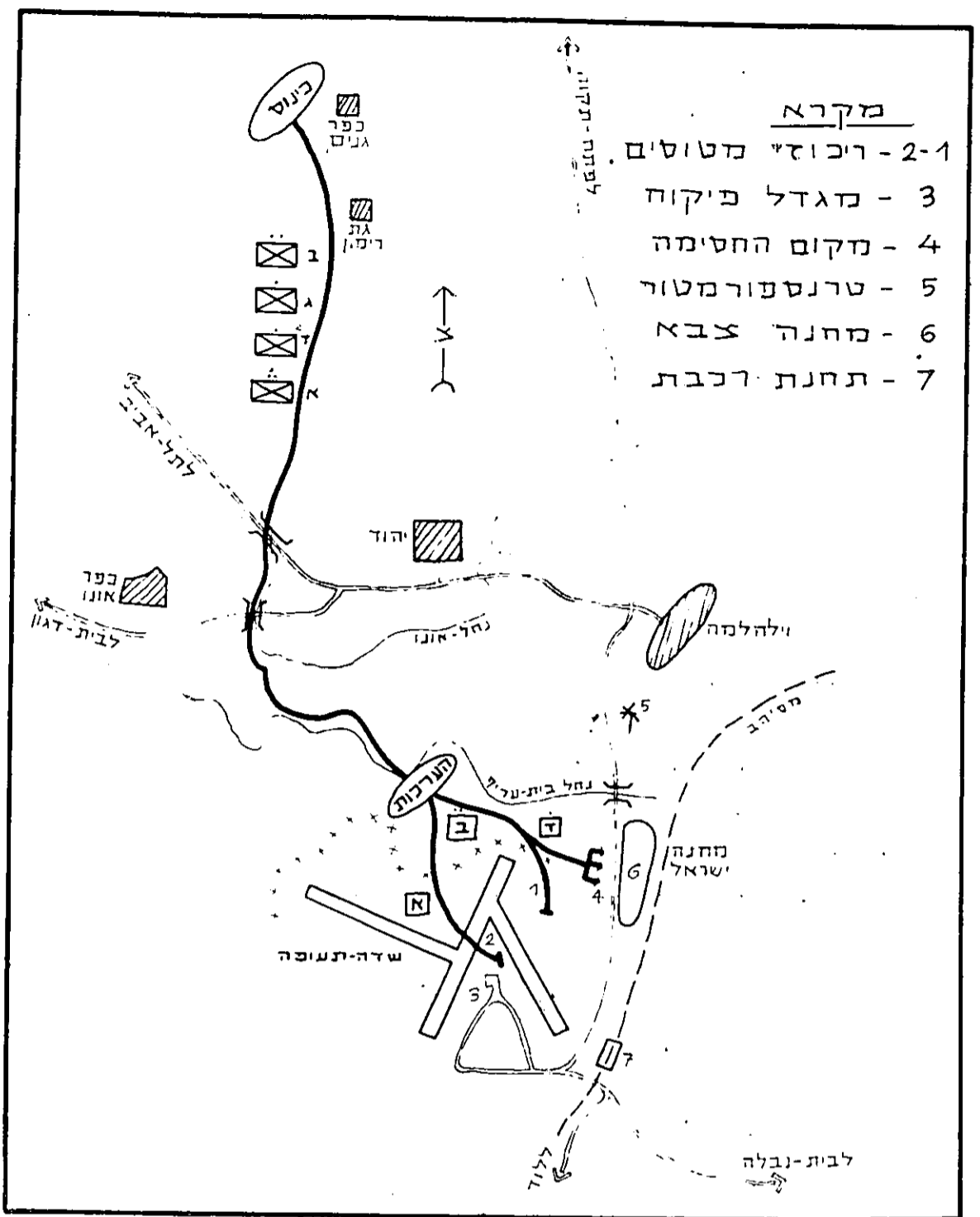
ב-27 בפברואר, בשעות 1500—1600, החלו הלוחמים מתכנסים באחד מפרדסי כפר-גנים. בשעה 1700 היו הכוח כולו וכן מפקד הפעולה (דב כהן) וקמב"צ האצ"ל מרוכזים במקום (מפקד הפעולה היה לבוש מדים בריטיים). הלוחמים חולקו לחוליות וקיבלו את נשקם וציודם. לאחר חלוקת הכוח והציוד, פרס מפקד הפעולה שמיכה על קיר בית-האריזה, אשר בסמוך לו ישבו הלוחמים. על שמיכה זו שורטטה תכנית הפעולה וניתנו ההסבר והתדריך.

עם רדת החשיכה, בשעה 1800 לערך, החל הכוח לנוע. תושבי הכפר, אשר דרכו עברו הלוחמים, קיבלו את פניהם בשמחה ובברכה.

הלילה היה אפל, השמים כוסו עננים וגשם ירד מפעם לפעם. לאחר צעידה לאורך כמה קילומטרים מעדה רגלו של אחד הלוחמים, והחובשת קבעה כי נקע את רגלו ואינו מסוגל להמשיך עם הכוח. מפקד הפעולה הורה לו לחזור לאיטו לכיוון גת-רימון, והמסע המשיך דרכו בגשם. בקרבת הכפר יהודיה נעצרה שוב השדרה: אחד הלוחמים קיבל התקפת-לב. הכוח השתהה במקום, עד אשר קיבל החולה את הטיפול הדרוש. החולה הושאר במקום, עם הוראה לנוע בחזרה לאחר שיתאושש, והתנועה נמשכה.

משחצו הכוחות את איזור גת-רימון וקרבו ליהודיה, השתנו פני הקרקע: במקום הליכה קלה בחולות, בהם מתלחלים המים במהירות, החלו לבוסס באדמה כבדה וטובענית, מלאה בשלוליות. הבוץ דבק לנעלי הצועדים וקצב התנועה הואט. לבסוף עבר הכוח את הכפר יהודיה והגיע לקרבת הכביש.

לפני הכביש עצר הכוח, וחולית החבלנים (כוח ד'), שתפקידה היה לחבל ברשת החשמל, יצאה לדרכה. הכוח כולו חצה את

מרשם-קרב של הפשיטה

- מול שדה-התעופה, במחנה צבאי מזרחית לכביש לוד (כיום "מחנה ישראל"), חונה גדוד חיילים אפריקאיים.
- בשדה מוצבים שני זרקורים: האחד בתחנת הרכבת שמול השדה, והשני על מגדל הפיקוח. זרקורים אלה מאירים מדי פעם את השטח.
- שדה-התעופה מוקף כולו גדרות-תיל.
- תאורת שדה-התעופה והזרקורים קשורה לרשת החשמל הארצית.

תכנית הפעולה

כונת הפעולה היתה — להשמיד את המטוסים הצבאיים החונים בשדה-התעופה. השיטה — הוחלט לפוצץ את המטוסים לאחר שאיזור הפעולה יבודד, רשת החשמל תנותק והתוקפים יפרצו לשדה בשני כוחות. שעת ה"ש" נקבעה ל-272030 (שעה זו תואמה גם עם הכוחות בסירקין ובקסטינה).

כוחות ומשימות

כוח א' — בהרכב של שלוש חוליות בנות חמישה לוחמים כל-אחת, ובפיקודו של מפקד הפעולה — יפרוץ לשדה-התעופה

חולית האבטחה ענה "ידיד" והמשיך לנוע. כל הכוחות חדרו לשדה משני צדי המסלול, שלאורכו היו פזורות קבוצות מטוסים. הכוחות התפצלו למשימותיהם — כוח א' לצדו הימני של המסלול, כוח ב' לצדו השמאלי וכוח ג' תפס עמדות מול ריכוז השריוניות.

כל אותה שעה המשיך הרמקול לשדר את הקריאה: "היכונו, היכונו הממזרים באים!" אך מכאן ואילך התרחשו הדברים במהירות. האבטחות הצמודות התפרסו, והתבלנים החלו מכינים במהירות את פיצוץ המטוסים. מטעני חומר-הנפץ הונחו במקום שבו מתחברות הכנפיים לגוף המטוס. לפתע התגלתה קבוצת חיילים שהתקדמה לעבר המטוסים מכיוון מזרח. האבטחה פתחה באש ובמטח רימונים. נפתחה אש מכל עבר. דומה היה, כי החיילים הבריטיים איבדו לחלוטין את חוש הכיוון.

ניתן אות להפעיל את המטענים, ולאחר-מכן — אות הנסיגה. המטוסים החלו להתפוצץ ולעלות באש. שדה-התעופה הפך מדורות-מדורות. הזרקורים מעבר לכביש ומגדל הפיקוח הופעלו, אך בגלל הגשם לא הועילו כמעט. הכוח החל בנסיגה, כשמפקד הכוח מסמן במטפחת לבנה ובמשרוקית את כיוון הנסיגה. האש וההתפוצצויות מכיוון שדה-התעופה נמשכו, אך הכוח כולו כבר נמצא בשטח מת, מעבר לגדרות, והתארגן להמשך התנועה. בשדה בערו אחד-עשר מטוסים.

הנסיגה

נערך מפקד, והתברר כי איש לא נעדר ואיש לא נפגע. הכוח החל לנוע. לפתע הבלית אור זרקורים ונשמע רעש שריוניות מאחור; הכוח דמם במקומו. אור הזרקורים כבה, ורעש השריור ניות נדם (לאחר-מכן הסתבר, כי השריוניות שקעו בבוץ). הכוח המשיך בתנועה וירד לנחל עריף. בחסות הנחל הוכרזה מנוחה. לאחר המנוחה המשיך הכוח בנסיגה. כאשר התקרבו הסיירים אל כביש בית-דגון-יהודיה, הבחינו במשוריין הער מד על הגשר. ניתן אות, וכל הכוח קפא במקומו. תחילה רצה מפקד הפעולה לתקוף את המשוריין ולפרוץ את הדרך, אך לאחר שיקול נוסף החליט להמתין ולבדוק את המצב. בעוד המפקדים שוקלים, הותנע המשוריין ועזב את המקום.

מכאן ועד לשטח הפיזור עברה הדרך ללא כל תקלות. בשעה 0400 הגיע הכוח לפרדסי כפר-גנים, מקום בו המתינה להם יחידה אשר קיבלה את נשקם. הלוחמים התרחצו, החליפו בגדיים, סעדו והתפזרו איש-איש למקום מגוריו.

סיכום

משימה זו בוצעה בשלמותה, למרות התקלות שאירעו בשעת התנועה ועליאף איחור של שעתיים וחצי משי-עת הי"ש". בסיכום ניתן לומר, כי הגורם העיקרי אשר בזכותו בוצעה המשימה ביעילות היה הדבקות במטרה. למרות התנאים המשתנים, אשר יכלו להצדיק נסיגה ללא קיום מגע עם האויב, המשיך הכוח במשימתו וביצע אותה בשלמותה.

כביש תל-אביב-לוד. תחילה נע הכוח במקביל לנחל אונג אך התנועה בשדות ועל גדות הוואדי הלכה וקשתה, ולא נותרה לצועדים ברירה, אלא לרדת לתוך אפיק הנחל ולצעוד בתוך המים. אחר חצה הכוח את כביש בית-דגון-יהודיה, יצא מנחל אונג והמשיך לנוע בשדות לדרום-מזרח, לעבר נחל עריף. כאשר הגיעו ראשוני הצועדים לנחל עריף נשמעו התפוצצויות מכיוון צפון. השעה היתה 2035 ("ש" ועוד 5). דממה מעיקה השתררה בין האנשים — גורם ההפתעה אבד! הכוח בכפר-סירקין פתח בהתקפה, כוח קסטינה ודאי פעל אף הוא — וכל כוחות הצבא והמשטרה ודאי עברו לכוננות מלאה, ובמיוחד בשדות-התעופה. זכר כשלונה של התקפת ה"הגנה" בשרונה היה טרי עדיין.

מפקד הכוח עצר את אנשיו כדי לנוח וכינס את המפקדים להתייעצות. הדעות היו חלוקות: חלק מהמפקדים טען, כי הכוננות בשדה תהיה ודאי מלאה, והוא יתוגבר בכוחות נוספים מהמחנות השכנים — "אנו צועדים לתוך מלכות". אך מרבית המפקדים טענו, כי יש להמשיך במבצע, משום שרק בלילה כמו זה קיימת אפשרות לבצע את המשימה. המפקד פקד להמשיך. ושוב התנהל המסע היגע במים ובבוץ.

בינתיים הגיע כוח ד', אשר צעד על הכביש, למקום פיצוץ רשת החשמל והמתין לשעת ה"ש". בשעה 2035 שמעה גם תוליה זו את הד ההתפוצצויות, ולמרות שכיוונן לא היה ברור, החליט מפקד החוליה לבצע את משימתו. רשת החשמל פוצצה, והחוליה נסוגה לעבר פתח-תקוה.

בשעה 2220 נעצר הטור והועברה הודעה: "הגענו! אנו בקרבת השדה!" מתיחות ושמחה השתררו בין הלוחמים. הכוח עצר והחל מתארגן. המפקדים יצאו לסיור נוסף כדי לבדוק את המצב. שעה שהתקרבו אל הגדר וצפו לעבר השדה, התברר כי:

- האורות סביב השדה כבו, אך האורות בתוך המחנה עדיין דולקים.
 - שני אוהלי משמר, אשר בסיורים המוקדמים נמצאו ריקים, נתפסו על-ידי יחידת חיילים.
 - פריסת הכוח לביצוע התכנית המקורית תדרוש לפחות 40-60 דקות.
- בעוד המפקדים צופים לעבר השדה, נשמע רעש מהמחנה ונקלטו קריאות חוזרות ונשנות, אשר שודרו מדי כמה דקות ממגדל הפיקוח — "היכונו! היכונו! הממזרים באים! הממזרים באים!"

הפריצה והחבלה

עקב השינוי במצב והדוחק בזמן הוחלט לשנות את התכנית; הכוח יפרוץ במקום אחד בלבד, כאשר הוא מתרחק מאוהלי המשמר, והאבטחות יוצמדו ממש לאיזור הפעולה.

כוח ב' נע לעבר הגדר, ביצע פריצה שקטה ללא כל תקלות, והכוח כולו החל לחדור פנימה כאשר חולית אבטחה מובילה. זקיף מאחת העמדות הבחין בצועדים וצעק: "עצור". מפקד